ZAVOD
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA ŠOLSTVO

Ime in priimek ali šifra tekmovalca/-ke:
Razred:
Mentor/-ica:

ŠOLSKO TEKMOVANJE S PODROČJA GEOGRAFIJE ZA SREDNJO ŠOLO 2024/2025

Tekmovalni skupini: Srednja šola A in Srednja šola B

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

Veseli nas, da sodeluješ na tekmovanju s področja geografije, na katerem boš izkazal/-a svoje geografsko znanje in zmožnosti sklepanja ter argumentiranja.

Najprej zapiši svoje podatke (na tej in naslednji strani) ali prilepi svojo šifro v za to predvideni prostor.

Uporabljaš lahko kemični svinčnik ali nalivno pero, kompas, geotrikotnik ter barvice.

Naloge rešuj tako, da odgovore v sklopu A vpišeš v preglednico na ocenjevalnem obrazcu, odgovore v sklopu B pa čitljivo napišeš na predvidena mesta pri posamezni nalogi. Odgovore iz sklopa A bomo upoštevali le, če bodo zapisani v preglednici na ocenjevalnem obrazcu. Če se zmotiš, napačen odgovor prečrtaj in jasno zapiši novo rešitev.

Za reševanje nalog v sklopih A in B imaš na voljo 90 minut časa. Število točk, ki jih lahko dosežeš, je 50.

Želimo ti veliko uspeha.

Državna tekmovalna komisija

Ime in priimek ali šifra tekmovalca/-ke:
Razred:
Mentor/-ica:

OCENJEVALNI OBRAZEC

ŠOLSKO TEKMOVANJE S PODROČJA GEOGRAFIJE ZA SREDNJO ŠOLO 2024/2025

Tekmovalna skupina: Srednja šola A in Srednja šola B

SKLOP	NALOGA	MOŽNO ŠT. TOČK	ODGOVOR
A	1.	1	
	2.	1	
	3.	1	
	4.	1	
	5.	1	
	6.	1	
	7.	1	
	8.	1	
	9.	1	
	10.	1	
	11.	1	
	12.	1	
	13.	1	
	14.	1	
	15.	1	
	16.	1	
	17.	1	
	18.	1	
	19.	1	
	20.	1	
SKUPNO ŠTEVILO TOČK		20	

SKLOP	NALOGA	MOŽNO ŠT. TOČK	DOSEŽENO ŠT. TOČK
B	21.	1	
	22.	1	
	23. a	1	
	23. b	2	
	24.	1	
	25.	1	
	26.	2	
	27.	1	
	28.	2	
	29.	2	
	30.	1	
	31.	2	
	32.	1	
	33.	2	
	34.	1	
	35.	2	
	36.	2	
	37.	1	
	38.	1	
	39.	2	
	40.	1	
SKUPNO ŠTEVILO TOČK		30	

SKLOP A

Pri nalogah od 1 do 20 v sklopu A izberi pravilni odgovor in črko pred njim zapiši na ocenjevalni obrazec.
PRILOGE (slike 1–2, 5–7 in 9) pripadajo nalogam v sklopu A.

Slika 1: Izsek topografskega zemljevida

Vir: ArcGIS. (b. d.). *Topografska karta Slovenije.* https://geohub.gov.si.

Slika 2: Lunine mene

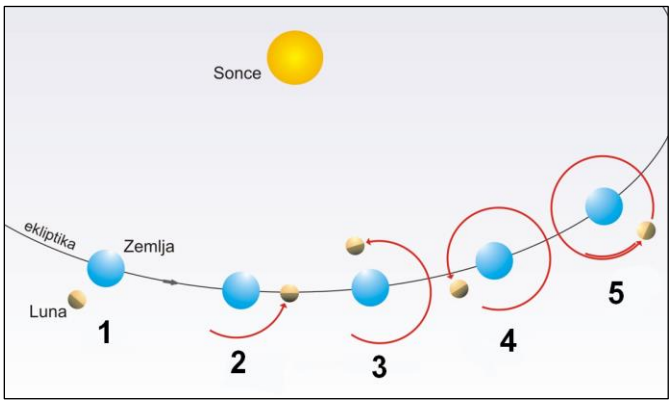

A. Polšak, 2024.

Slika 5: Starostne piramide

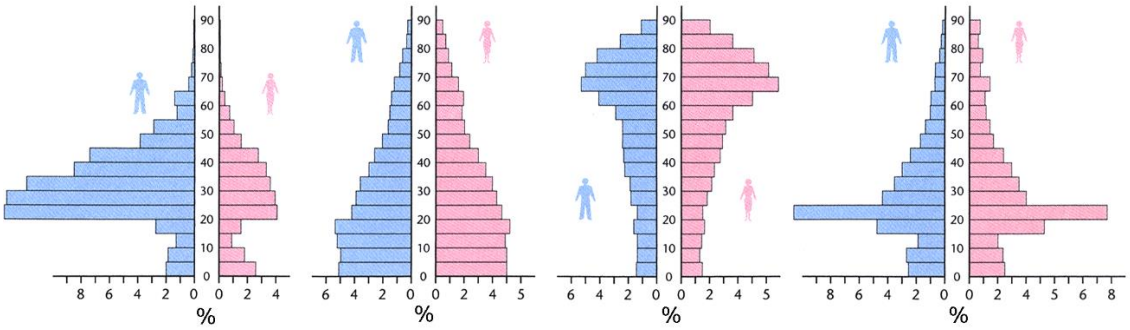

Vir: Senegačnik, J. Drobnjak, B. (2003). *Obča geografija.* Delovni zvezek, str. 40.

Slika 6: Povodja Azije in območje brez vodnega odtoka

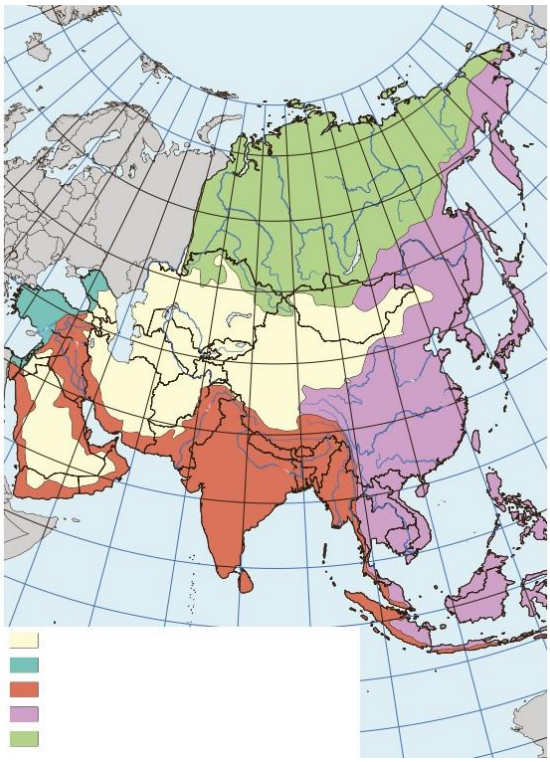

Vir: Senegačnik, J. (2023). *Geografija sodobnega sveta. Učbenik za 2. letnik gimnazije*. Modrijan izobraževanje, d. o. o., str. 15.

Slika 7: Zemljevid padavin Severne Amerike

Vir: Senegačnik, J. (2023). *Geografija sodobnega sveta. Učbenik za 2. letnik gimnazije*. Modrijan izobraževanje, d. o. o., str. 97.

Slika 9: Predor Karavanke

Vir: DILB. (b. d.). *Predor Karavanke*. http://www.dlib.si.

1. **Oglej si sliko 1. Povprečen planinec v 1 uri prehodi približno 300 metrov relativne višine. Koliko časa bo povprečen planinec potreboval za vzpon iz prelaza Vršič na Malo Mojstrovko? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
   a) Približno 3 ure 30 min.
   b) Približno 1uro 30 min.
   c) Približno 4 ure.
   d) Približno 2 uri 30 min.
   e) Približno 4 ure 30 min.

2. **Oglej si sliko 2. Kateri položaj prikazuje Lunino fazo mlaj? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
   a) Položaj, označen s številko 1.
   b) Položaj, označen s številko 2.
   c) Položaj, označen s številko 3.
   d) Položaj, označen s številko 4.
   e) Položaj, označen s številko 5.

3. **Obkroži črko pred pravilno trditvijo.**
   a) V osrednjem delu Atlantskega oceana prevladujejo mlajše kamnine kot na robovih oceana.
   b) V osrednjem delu Atlantskega oceana prevladujejo starejše kamnine kot na robovih oceana.
   c) Debelina Zemljine skorje je pod Atlantskim oceanom večja kot pod kontinenti.
   d) Posledica oddaljevanja Severnoameriške in Evrazijske plošče je nastanek Marianskega tektonskega jarka.
   e) Madagaskar je primer »vroče točke«.

4. **Obkroži črko pred dvema plinoma, ki v ozračju povzročata učinek tople grede.**
   a) Ogljik in vodna para.
   b) Ogljikov dioksid in dušik.
   c) Dušik in ozon.
   d) Metan in ogljikov dioksid.
   e) Kisik in dušik.

5. **V katerem kraju je bila podpisana konvencija za zaščito mokrišč? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
   a) Helsinki.
   b) Ramsar.
   c) Berlin.
   d) Tokio.
   e) Kopenhagen.

6. **Grenlandija uživa samoupravo z lastnim parlamentom, a formalno spada v okvir:**
   a) Norveške.
   b) Danske.
   c) Nizozemske.
   d) ZDA.
   e) Velike Britanije.

Slika 3: Porečje reke

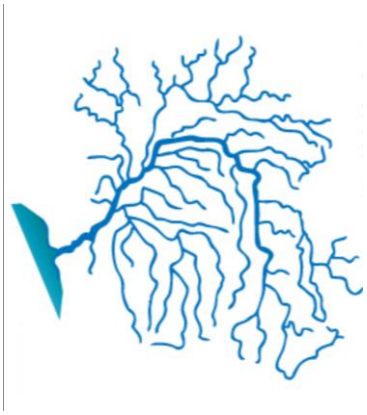

Vir: E-šolska torba. (b. d.). *Porečje.* https://etorba.sio.si/.

7. **Obkroži črko pred reko, katere porečje je prikazano na sliki 3.**
   a) Kongo.
   b) Misisipi.
   c) Amazonke.
   d) Nil.
   e) Donave.

Slika 4: Razpredelnica značilnosti mest

Mesto A	Leži ob mehiški meji, kjer živi kar 94 % Hispanoameričanov (priseljencev iz Latinske Amerike in njihovih potomcev).
Mesto B	Tukaj je velika univerza.
Mesto C	To je mesto upokojencev. Kar 42 % prebivalcev je starejših od 65 let.
Mesto D	Ima močno vojaško oporišče.

8. **Nalogo rešuj s pomočjo slike 4 in 5. Na sliki 5 so starostne piramide štirih različnih mest. V razpredelnici (slika 4) pa so zapisane značilnosti mest. Obkroži črko pred pravilnim zaporedjem črk, ki povezujejo značilnosti mest z njihovimi starostnimi piramidami.**
   a) B – C – D – A.
   b) C – A – B – D.
   c) D – A – C – B.
   d) D – B – A – C.
   e) C – A – B – D.

9. **Slika 6 prikazuje povodja Azije in območja brez vodnega odtoka. Kako se imenuje eno najbolj znanih porečij na območju, označenim z odtenkom rumene barve (____)? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
   a) Porečje Tigrisa in Evfrata.
   b) Porečje Amu Darje in Sir Darje.
   c) Porečje Mekonga in Inda.
   d) Porečje Ob in Irtiš.
   e) Porečje Huang He in Chang Jiang.

10. **Obkroži črko pred trditvijo, ki opisuje enega od vzrokov za razporeditev padavin v Severni Ameriki na sliki 7.**
   a) Celoten vzhodni obalni pas pade poleti pod vpliv vlažnega monsuna, ki tem območjem prinaša obilico dežja.
   b) Vlažni vetrovi iznad Mehiškega zaliva trčijo ob pobočja Apalačev, ki kot gorska pregrada v celoti zaustavijo dotok vlažnega zraka v notranjost celine.
   c) Mrtva črta je pomembna podnebna ločnica, ki se približno ujema s 100. poldnevnikom. Vzhodno od nje je na celotnem območju padavin manj kot 250 mm.
   d) Vlažni zahodni vetrovi iznad morja trčijo ob pobočja Skalnega gorovja, zato so ta pobočja namočena, na drugi strani gorovja se vetrovi spuščajo, segrevajo in sušijo.
   e) Količina padavin se, zaradi vpliva geografske širine, zmanjšuje od severa proti jugu.

Slika 8: Podnebni tipi v Avstraliji

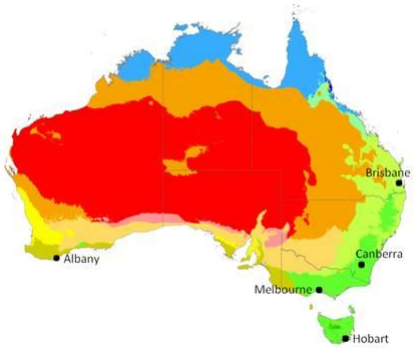

Vir: Wikipedia (b. d.). *Climate of Australia.* https://en.wikipedia.org/.

11. **Katero mesto ima sredozemski tip podnebja (slika 8)? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
   a) Brisbane.
   b) Canberra.
   c) Albany.
   d) Melbourne.
   e) Hobart.

12. **Obkroži črko pred dvema državama, kjer Slovenci živijo kot priznana narodna manjšina.**
   a) ZDA in Argentina.
   b) Argentina in Avstrija.
   c) Italija in Hrvaška.
   d) Avstralija in ZDA.
   e) Madžarska in Italija.

13. **Če pri nas ne bi bilo vpliva človeka, bi gozd poraščal skoraj vse površje današnje Slovenije (izjema so vodne površine). Obkrožite vrsto površja ali pokrajino, ki jo naravno ne bi poraščal gozd.**
   a) Kraške planote.
   b) Pomurska ravan.
   c) Barja.
   d) Celjska kotlina.
   e) Pohorje.

14. **Del katere železniške proge je prikazan na sliki 9? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
   a) Beljak – Ljubljana.
   b) Celovec – Maribor.
   c) Gradec – Zidani Most.
   d) Hodoš – Murska Sobota.
   e) Koper – Ljubljana.

Slika 10: Planina Zajamniki

Vir: Wikipedija (b. d.). *Planina Zajamniki.* https://upload.wikimedia.org.

15. **S pomočjo slike 10 določi rabo tal, ki jo prikazuje. Obkroži črko pred pravilno trditvijo.**
   a) Tržno, intenzivno in monokulturno kmetijstvo.
   b) Vinogradništvo in gozdarstvo.
   c) Gozdarstvo in pašništvo.
   d) Pašnik, pozidava, travnik.
   e) Gozd, pozidava, pašnik.

16. **Ljubljanica ima več imen. Katero je pravilno zaporedje imen rek med Postojno in Ljubljano? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
    a) Rak, Pivka, Ljubljanica, Unica.
    b) Pivka, Rak, Unica, Ljubljanica.
    c) Rak, Pivka, Unica, Ljubljanica.
    d) Rak, Pivka, Ljubljanica, Unica.
    e) Ljubljanica, Unica, Pivka, Rak.

17. **Kateri je drugi najvišji vrh v Sloveniji? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**
    a) Jalovec.
    b) Mangart.
    c) Stol.
    d) Škrlatica.
    e) Prisojnik.

18. **Obkroži črko pred pravilno trditvijo, ki opisuje značilnost kraškega površja.**
    a) Raztapljanje je bistveno močnejše, če so apnenci manj čisti, se pravi takšni, da imajo poleg minerala kalcita čim več drugih primesi.
    b) Dolomit, ki je kemično enak sigi v jami, nastaja na brzicah, kjer voda teče čez bregove, porasle z mahom.
    c) Suhe doline so doline rek, ki tečejo po neprepustni kamnini, ko pa pridejo na apnenec, poniknejo in doline se končajo.
    d) Žlebiči sodijo med večje oblike visokogorskega krasa, ki nastanejo na vodoravnem skalnatem površju in izgledajo kot globoke razpoke.
    e) V kraških jamah se zaradi izhajanja ogljikovega dioksida iz vode raztopljeni karbonati iz vode izločijo kot siga.

19. **Obkroži črko pred navedbo ledenika z območja današnje Slovenije, ki je obstajal v času pleistocenske poledenitve, a je kasneje izginil.**
    a) Triglavski ledenik.
    b) Bohinjski ledenik.
    c) Ledenik po Visokim Kaninom.
    d) Ledenik pod Skuto.
    e) Veliki Klek.

Slika 11: GEOSS

Vir: Wikipedija. (b. d.). *GEOSS*. https://sl.wikipedia.org.

20. **Na sliki 11 je Geometrično središče Slovenije. Obkroži črko pred občino, v kateri se nahaja to središče.**
    a) Domžale.
    b) Zagorje.
    c) Litija.
    d) Ljubljana.
    e) Trbovlje.

SKLOP B

21. Obkroži črko pred otokom, ki ga je marca 2011 potres magnitude 8,9 najbolj prizadel. Pomagaj si s sliko 12. ***(1 točka)***

a) Sicilija.
b) Havaji.
c) Honšu.
d) Šrilanka.
e) Kjušu.

Slika 12: Potres leta 2011

Vir: Eucbeniki. (b. d.). *Potresi.* https://eucbeniki.sio.si/geo1/2495/index.html.

22. Obkroži črko pred krajem, kjer je bil epicenter najmočnejšega potresa na območju Slovenije v 20. stoletju. ***(1 točka)***

a) Breginj.
b) Idrija.
c) Brežice.
d) Ljubljana.
e) Tolmin.

23. Umetnina na sliki 13 prikazuje zadnji dan mesta, ki ga je leta 79 uničil mogočen izbruh bližnjega ognjenika. Odgovori na spodnja vprašanja.

Slika 13: Delo Karla Pavloviča Brûllovova

Vir: Wikipedia. (b. d.). *Karl Pavlovič Brûllovov.* https://en.wikipedia.org.

a) Kako se imenuje mesto južno od ognjenika, ki ga je izbruh najbolj prizadel? _____
Kateri antični pisatelj je opisoval ta izbruh?
_____

(1 točka)

b) Zapiši prvo in drugo fazo izbruha ognjenika na sliki 13, glede na to, katere posledice izbruha so povzročile umiranje ljudi v posamezni fazi.

1. faza:
_____
_____

2. faza:
_____
_____

(2 točki)

24. Na zemljevidu na sliki 14 obkroži številko, ki prikazuje območje dejavnih ognjenikov Flegrejska polja.

(1 točka)

Slika 14: Območje dejavnih ognjenikov

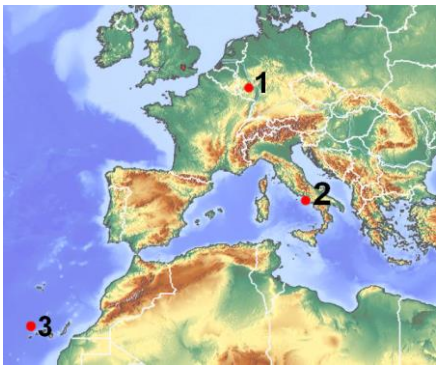

Vir: Relief map. (b. d.). *Relief Map.* https://maps-for-free.com/.

25. Obkroži črki pred dvema pravilnima trditvama, ki se navezujeta na ognjenik Etna na Siciliji.

(1 točka)

a) Potres leta 1693 je bil uničujoč za prebivalce Katanije, saj je umrlo 200 ljudi.
b) Ima več kraterjev in spreminja svojo višino in obliko. Pod njo se nahaja več magmatskih komor, ki dovajajo magmo eruptivnim kraterjem.
c) Jugovzhodno pobočje ognjenika počasi polzi v Sredozemsko morje.
d) Če bi hoteli vznožje obhoditi, bi morali neprekinjeno hoditi skoraj 2 dni in 2 noči.

26. Na sliki 15 je prikazan Laacher See, jezero v kraterju na območju hribovja Eifel. Na tem območju je izbruhnil ognjenik pred približno 13 tisoč leti.
Zapiši strokovno ime za ognjeniško obliko, ki je nastala kot posledica izbruha ter natančno opiši njen nastanek.

Oblika: _____
Nastanek:
_____
_____
_____
_____
_____

(2 točki)

Slika 15: Laacher See

Vir: RTV Slovenija. (b. d). *Evropski ognjeniki – grozeča nevarnost?* URL: Evropski ognjeniki - grozeča nevarnost?

27. Navedi dva vzroka za hladnejše obdobje med letoma 1810 in 1820 (t. i. mala ledena doba).

(1 točka)

_____

_____

28. Pojasni dva pomensko različna primera socialnih posledic izbruha ognjenika Tambora.

(2 točki)

_____
_____
_____
_____

29. Na zemljevidu na sliki 16 so s številkami označena najbolj požarno ogrožena območja v Sloveniji in izven nje. Poimenuj jih.

1: _____
2: _____
3: _____

(2 točki)

Slika 16: Izsek zemljevida Slovenije

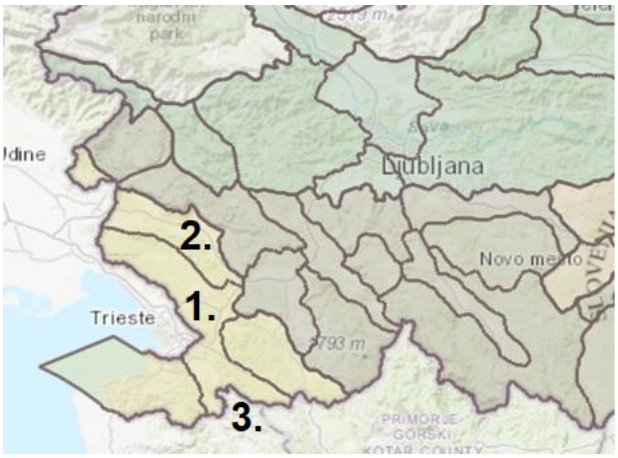

Vir: Uporabna geografija (b. d.). https://experience.arcgis.com.

30. Kako se imenuje drevesna vrsta na sliki 17, ki so jo posejali na celotni površini požarišča na mirenskem Krasu?

_____

(1 točka)

Slika 17: Drevesna vrsta

Vir: RTV 365. Oddaja Ugriznimo znanost, (b. d.) *Požari v naravi.* URL: https://365.rtvslo.si/arhiv/ugriznimo-znanost/174994578

31. Zapiši dve posledici, ki ju ob požarih povzročita visoka temperatura in ogenj v zgornji plasti prsti.

(2 točki)

Posledica 1: _____

Posledica 2: _____

32. Na zemljevidu 18 označi izvorno točko požara in pot njegovega dimnega oblaka črnega ogljika, ki je junija 2023 vplival na zatemnitev neba nad Iberskim polotokom. Po potrebi dodaj legendo.

(1 točka)

Slika 18: Zemljevid sveta

Vir: Mapswire. (b. d.). *World map.* https://mapswire.com/.

33. Ukrepi Civilne zaščite v Italiji med razglasitvijo izrednega stanja v letu 2022, ki so bili nujni za proaktivno upravljanje z vodnimi viri, so omilili težave ljudi pri preskrbi s pitno vodo. Zapiši dva kratkoročna ukrepa, ki ju je Civilna zaščita takrat sprejela.

(2 točki)

Ukrep 1: _____

Ukrep 2: _____

Slika 19: Intenziteta suše na državni ravni avgusta in decembra 2022

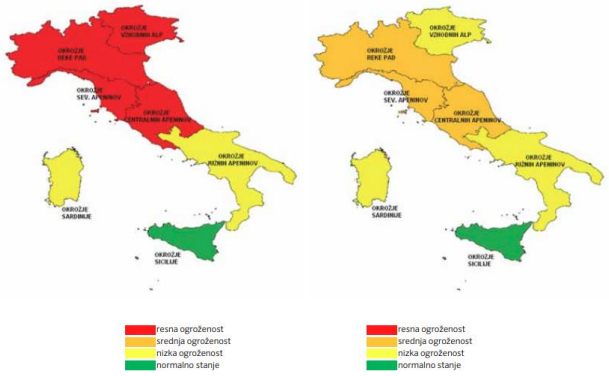

Vir: : Braca, G., Bussettini, M., Lastoria, B., Mariani, S., Piva, F. (2023). Suša in vodna kriza v letu 2022. *Geografija v šoli, 32*, str. 44.

34. Zapiši poglavitna vzroka, ki sta vplivala na to, da je stopnja ogroženosti območja zaradi suše v deželah severne Italije začela padati v oktobru 2022. Pomagaj si s sliko 19. ***(1 točka)***

_____ _____

Slika 20: Vročinski valovi v Ljubljani v letih 2003 in 2013 po dveh opredelitvah (160. dan je 9. junij, 240. dan pa 28. avgust)

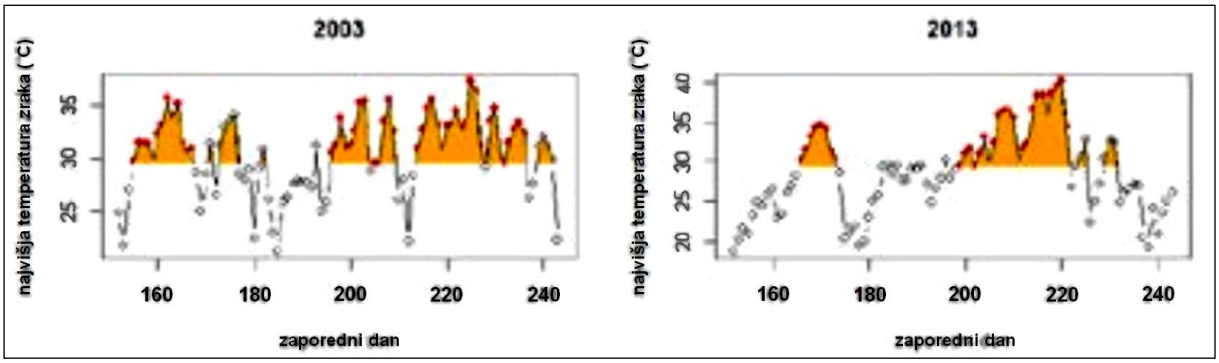

Vir: Zalar, M., Pogačar, T., Črepinšek, Z., Kajfež Bogataj, L.. (2017). Vročinski valovi kot naravna nesreča v mestih. *Naravne nesreče 4. Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče*, str. 47.

35. Na sliki 20 vidiš grafa, ki prikazujeta vročinska valova v Ljubljani v letih 2003 in 2013. Usmeritev: z oranžno barvo so označena obdobja z najvišjo dnevno temperaturo zraka nad 29,5 °C, pri čemer ni omejitev na število zaporednih dni.
Zapiši dve razliki v značilnostih vročinskih valov v Ljubljani med letoma 2003 in 2013.

(2 točki)

_____

_____

_____

36. Oglej si sliko 21 in odgovori na vprašanji.

a) Kako imenujemo dejavnik, ki vpliva na ustvarjanje mestnega toplotnega otoka?

_____

b) Razloži vpliv tega dejavnika na temperaturne razmere v mestih.

_____
_____
_____
_____

(2 točki)

Slika 21: Dejavnik

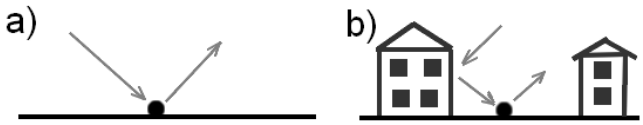

Povzeto po https://www.sciencedirect.com/.

Slika 22: Regionalni prelomi in narivi

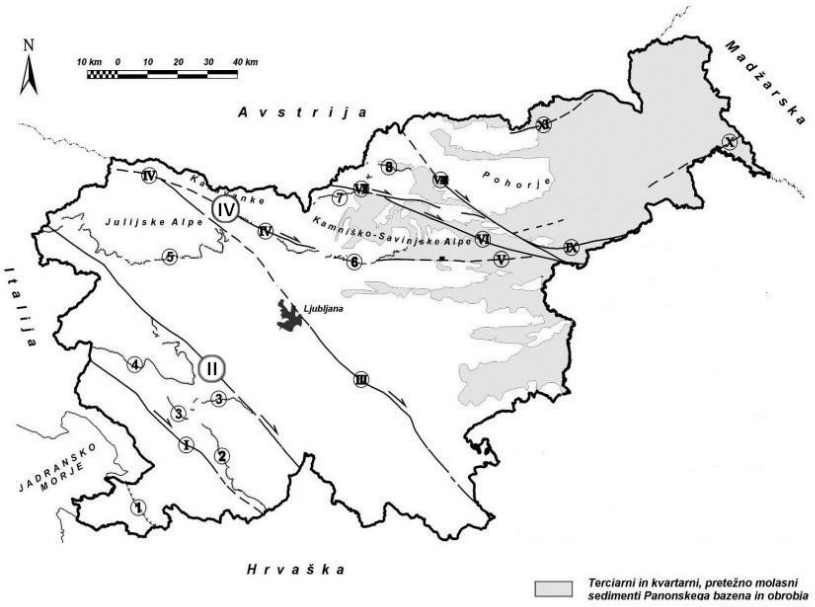

Vir: Uprava RS za zaščito in reševanje. (2018). *Ocena ogroženosti Slovenije zaradi potresov*. URL: Številka: (gov.si).

37. Na sliki 22 je zemljevid, ki predstavlja tektonske strukture Slovenije. Rimskima številkama II in IV dopiši ime regionalnega preloma.

II: _____

IV: _____

(1 točka)

38. Zaradi katere lastnosti potresov spada Slovenija med države s srednjo potresno nevarnostjo?

(1 točka)

_____

Slika 23: Območje širše okolice Mozirja na karti Franciscejskega katastra iz leta 1825 (zgoraj) in na digitalnem ortofoto posnetku iz leta 2021 (na sredini) ter prikaz območij s poplavno nevarnostjo leta 2023 (spodaj)

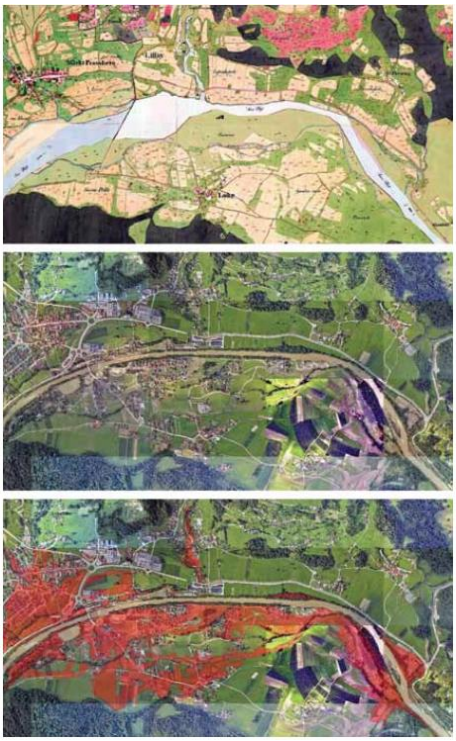

Vir: Konečnik Kotnik, E., Žiberna, I. (2024). Spremembe rabe tal na območjih s poplavno nevarnostjo v Sloveniji. *Geografija v šoli, 32*, str. 17.

39. S pomočjo slike 23 pojasni dva razloga (vključi tudi prostorski razvoj Mozirja skozi čas), zakaj je avgusta 2023 na območju Mozirja prišlo do katastrofalnih poplav, ki so povzročile veliko škodo na infrastrukturi. ***(2 točki)***

Razlog 1: _____

_____

Razlog 2: _____

_____

Slika 24: Delež kategorij rabe tal na območjih s poplavno nevarnostjo v Sloveniji leta 2023

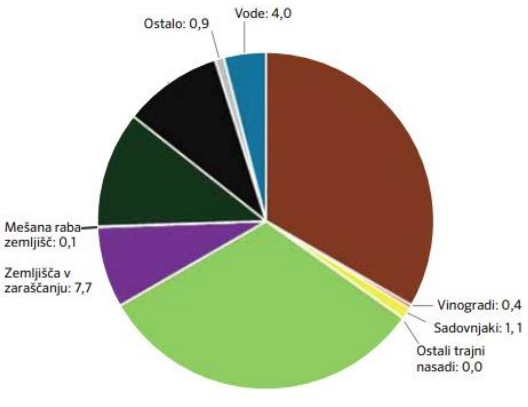

Vir: Konečnik Kotnik, E., Žiberna, I. (2024). Spremembe rabe tal na območjih s poplavno nevarnostjo v Sloveniji. *Geografija v šoli, 32*, str. 13.

40. Slika 24 prikazuje deleže kategorij rabe tal na območjih s poplavno nevarnostjo v Sloveniji leta 2023. Obkroži vrstni red kategorij rabe tal (od najvišjega do najnižjega deleža), ki ob grafu niso zapisane. ***(1 točka)***

a) Gozd, travniki, pozidana zemljišča, njive.
b) Njive, travniki, gozd, pozidana zemljišča.
c) Pozidana zemljišča, njive, gozd, travniki.